

Spor Yöneticilerinin Örgütsel Bağlılık Düzeylerine Yönelik Bilimsel Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi

Şefik Güllü

MEB Eğitim Yöneticisi

sefikgullu81@hotmail.com, ORCID:0009-0008-2250-1195

Özet

Bu çalışmada, spor yöneticilerinin örgütsel bağlılık düzeylerine dönük bilimsel değerlendirme çalışmalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Örgütsel bağlılık düzeylerine dönük bilimsel değerlendirme çalışmaları incelendiğinde spor yönetimi ile alakalı yerel, bölgesel ve küresel düzeyde sahadaki eksikliği mühim seviyede giderecek ölçüde inceleme, çalışma ve saha araştırmasının yapıldığı görülmektedir. Bilindiği gibi, spor yönetiminin amacı ve kapsamı, spor yönetimini meydana getiren unsurlar ile bu unsurları oluşturan kaynakların en verimli biçimde kullanılabilmesinin usullerini bulmak ve spor yönetimi ile alakalı yapılabilecek çalışmaları bu temel üstüne oturtmaktır. Yani kısacası, az insan, az para, az malzeme, az zaman, az yer kullanarak daha çok verim elde etmektir. Spor yönetiminde temel amaç kaynak israfına fırsat vermeden en iyiyi yapmaya çalışmaktır. Bu çerçevede sporda yönetimi meydana getiren unsurlardan her birinin amaçları aynıdır. Ancak, bu amaçların bütünü, yönetimin genel amacını oluşturur. Bütün unsurların amaçları, yönetim bakımından aynı oranda önemlidir. Amaçlardan birinde hedefe varılmaması, yönetimin genel amacını olumsuz etkileyebilir. Bu sebep ile yönetimler ve uygulamalarla alakalı gerçekçi bilgilere sahip olunması spor yönetiminin işlevselliği ve profesyonelliği açısından hayati önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Spor Yöneticileri, Örgütsel Bağlılık, Bilimsel Değerlendirme

An Examination of Scientific Evaluation Studies on the Organizational Commitment Levels of Sports Managers

Abstract

In this study, it is aimed to examine the scientific evaluation studies on the organizational commitment levels of sports managers. When the scientific evaluation studies on organizational commitment levels are examined, it is seen that studies, studies and field research have been conducted at a level that will significantly eliminate the lack in the field at the local, regional and global levels related to sports management. As it is known, the purpose and scope of sports management is to find the most efficient use of the elements that make up sports management and the resources that make up these elements, and to base the studies that can be done about sports management on this basis. In other words, in short, it is to get more efficiency by using few people, little money, few materials, little time, little space. The main goal in sports management is to try to do the best without giving an opportunity to waste resources. Within this framework, the goals of each of the elements that make up management in sports are the same. However, the totality of these goals constitutes the overall goal of management. The goals of all elements are equally important from the point of view of management. Failure to achieve the goal in one of the goals may negatively affect the overall goal of the management. For this reason, it is vital to have realistic information about the administrations and practices in terms of the functionality and professionalism of sports management.

Key Words: Sports Managers, Organizational Commitment, Scientific Evaluation

Giriş

Her yönetim alanının kendine özgü bir yanı göz önüne alındığında, spor yönetiminin diğer yönetim alanlarından farklılığının sporun yapısal özeliğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Spor alanı çok değişik ve çeşitli faaliyetlerin bir arada yürütüldüğü karmaşık bir yapıya sahiptir (Demir 2006).

Bugün sporun toplumda giderek kazandığı önem sebebiyle sosyal bir kurum haline dönüştüğü kabul edilmektedir. Bilhassa spor ile alakalı kurum ve kuruluşların, diğer bir çok toplumsal organizasyonlara göre halkla daha yoğun ilişki içerisinde olduğu söylenebilir (Yıldız 2009).

Spor, bir eğitim unsuru olarak bütün eğitim-öğretim kurumlarının müfredat programlarında yer alırken, her türlü spor organizasyonlarının da toplumun değişik kesimlerindeki insanları farklı biçimde olsa bile etkilediği görünmektedir (Özlu 2001).

Bu sebeple spor yönetimi, sporun özelliklerini dikkate alarak, spor ile alakalı kurum ve kuruluşların etkili ve verimli bir biçimde yönetilebilmesi için gereken bilgileri sağlama, bu bilgiler ışığında ilkeler ve yöntemler geliştirerek bunları uygulamaya koymak durumundadır (Demir 2006).

Spor yönetimi kendi arasında çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir. Çoğu araştırmacı sporu resmi ve özel olarak ikiye ayırmaktadır. Oysa diğer kaynaklarda bu ayrımın daha teknik ve fonksiyonel açıdan yapıldığını görmekteyiz (Özlu 2001).

Sağlık, beden eğitimi, serbest zaman ve dans (halkoyunları) yönetimi ile birlikte değerlendirildiği görünmektedir. Yani tanım fonksiyona göre olmaktadır. Genel bir spor yöneticisi yerine okullarda spor, kulüp sporu, sağlık sporu, serbest zaman sporu gibi alanlarda işletmecilik ve yöneticilik konuları fonksiyonel olarak uzmanlık alanları içerisinde yer almaktadır (Abakay 2004).

Spor Yöneticilerinin Örgütsel Bağlılık Düzeylerine Dönük Çalışmalar

Örgütsel bağlılık düzeylerine dönük bilimsel değerlendirme çalışmaları incelendiğinde spor yönetimi ile alakalı yerel, bölgesel ve küresel düzeyde sahadaki eksikliği mühim seviyede giderecek seviyede inceleme, çalışma ve saha araştırmasının yapıldığı görünmektedir.

Bu çalışmada, spor yöneticilerinin örgütsel bağlılık düzeylerine dönük bilimsel değerlendirme çalışmalarının incelenmesi amaçlandığından konu ile alakalı özellikle yurt içerisinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara değinilecektir.

Yurt İçi Çalışmaları

Bu çalışmada, spor yöneticilerinin örgütsel bağlılık düzeylerine dönük bilimsel değerlendirme çalışmaları ele alındığından öncelikle konu özelinde yurt içerisinde yapılan çalışmalara temas

etmekte fayda vardır. Spor yönetimi, spor teşkilatları ve organizasyonlarının diğer yönetim türlerinden oldukça farklı bir yapı ve işleyişe sahip olmasından doğmuştur.

Spor yönetimi artık günümüzde bireyler ve toplumlar için, milli ve milletlerarası alanlarda çok değişik ve yoğun nitelik ve fonksiyonlara sahip bir olgu olduğundan bu konuda özellikle yurt içi bazda yapılan çalışmaların niteliği önem kazanmaktadır.

Ülkemizde spor yönetimi ile alakalı gerçekleştirilen en kapsamlı çalışmalardan biri hiç kuşkusuz Kantek ve Baykal (2008) tarafından yapılan çalışmadır. Bu çalışmada çeşitli üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının özellikle de spor yönetimi sahasında akademik çalışma yürüten ve aktif görev yapan 255 öğretim elemanına dönük spor yönetimi ve örgütsel kültürü ölçekli bir anket uygulanarak deneklerin görüşleri anket yoluyla belirlenmiştir.

Araştırma için hazırlanan anket 5'li likert ölçeğe sahip 30 maddeden oluşturulmuştur. Bu 30 madde üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm 13 maddeden oluşan spor yönetimi anlayışı, ikinci bölüm 12 maddeden oluşan örgütsel bağlılık ve üçüncü bölüm 5 maddeden oluşan öğrenci yönelimi başlığı altındadır. Üç bölüm için de güvenilirlik analizleri uygulanarak sonuçları verilmiştir.

Ayrıca her bir madde için frekans dağılımları elde edilerek sunulmuştur. Betimsel istatistik, % ifadeler, t testi ve varyans analizleri (SPSS 15 for Windows) paket program kullanılarak analiz edilmiştir.

Şişman (1994), yapmış olduğu çalışmada örgütsel uygulamada, güçlü örgütsel kültürlerin temel özellikleri arasında yer alan, sonuç merkezli olma, hatalarda hoşgörü, sosyal yaşamla ilgili, yarışma, başarıyı ödüllendirme, risk üstlenme gibi özellikler ikinci plandadır.

Paylaşılan temel sayılıtlar konusunda olduğu gibi uygulamada da kültürün toplumculuk ve grup merkezli olma özeliği ağır basmaktadır. Ancak bazı konularda, paylaşılan temel sayılıtlarla bazı örgütsel uygulama ve durumlar karşılaştırıldığında, eğilimlerle mevcut durumlar çatışmaktadır.

Demir (2012), Spor Yöneticilerinin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri üstüne gerçekleştirdiği çalışmada, araştırmaya katılan yöneticilerin cinsiyetleri ile örgüte olan duygusal bağlılıklarında anlamlı farklılık bulunurken, devam ve normatif bağlılıklarında anlamlı farka rastlanılmamıştır.

Görev değişkenine göre, duygusal ve devam bağlılığı konusunda il müdürleri ile şube müdürleri arasında anlamlı farklılık gözlenirken, normatif bağlılıklarında anlamlı bir farka rastlanılmamıştır.

Spor yöneticilerinin kurumlarındaki geçirdikleri süreler ile duygusal bağlılık ve devam bağlılıkları arasında anlamlı fark bulunurken, normatif bağlılık arasında anlamlı bir farka rastlanılmamıştır.

Nurluöz ve ark (2010), Üniversitelerde Spor Yöneticilerinin Yöneticilik Davranışlarının Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi üstüne gerçekleştirdiği çalışmada, öğretim elemanlarının akademik unvanlarına göre, akademik eğitim yöneticileri ile uzun bir süre çalışan öğretim elemanları eğitim yöneticilerine karşı daha olumlu görüş içine girmektedir.

Çalışma süresi yirmi yıl ve üstünde olan öğretim elemanlarının, akademik eğitim yöneticilerinin davranışlarına olan görüşlerinde daha olumlu görüş geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akgül (2012), Eğitim Kurumlarında Görevli Spor Öğretmenlerinin Örgütsel Kimlik Algıları İle Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki üstüne gerçekleştirdiği çalışmada, eğitim kurumlarında çalışan kadın ve erkek spor öğretmenlerinin örgütsel bağlılıklarına bakıldığında; normatif bağlılık ve devam bağlılığı arasında mühim bir fark görünmemiş; ancak duygusal bağlılık açısından kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

İstatistiklere hizmet süresi açısından bakıldığında örgütsel kimlik algıları hizmet sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak; örgütsel bağlılık açısından bakıldığında sadece normatif bağlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Buna göre; 21 yıl ve üstünde çalışan öğretmenlerin normatif bağlılıkları daha yüksek çıkmıştır.

İra ve Aksu (2009), Spor Yönetiminde Örgütsel Kültür üstüne gerçekleştirdiği çalışmada, öğretim elemanlarının örgütsel kültürü algılamaları spor yönetimi boyutunda, öğretim elemanlarının medeni durumlarına göre anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyet, üniversitedeki çalışma süreleri, işyerindeki unvanı, yönetsel görevinin olması ya da olmaması, lisansüstü çalışmalarında yurtdışında bulunmaları ya da bulunmamaları değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Çimen (2001), Beden Eğitimi ve Spor Öğrenimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Örgütsel kültür üstüne gerçekleştirdiği çalışmada, örgütsel kültürün değer ve taşıyıcı öğelerini algılama açısından güçlü örgütsel kültürüne sahip olmadıkları sonucuna varmıştır.

Cinsiyetler arasında örgütsel kültürün değer ve taşıyıcı öğelerini algılama açısından mühim farklılıklar görünmemiştir. Statü açısından ise örgütsel kültürün değerlerini ve taşıyıcı öğelerini algılamada yüksek statü lehine mühim farklılıklar görünmüştür.

Bilir ve ark (2003), temel sayılıtlar yönünden BESYO'ları güçlü niteler iken örgütsel uygulamalarına zayıf olduğunu belirlemişlerdir. Bir örgütün üyeleri, örgütsel uygulamalarda zayıf kültürü ortaya çıkaracak algılamalara sahipse, o örgütte güçlü bir kültürün varlığından söz etmek mümkün değildir.

Yıldız ve Bakır (2005), BESYO'larda örgütsel uygulamaların orta düzeyde olduğunu belirlemiştir.

Kaplan (2007)'ın eğitim geçmişi farklı olan BESYO'larda yaptığı araştırmada eski okullardaki örgütsel kültürü, doğru karar verme anlamında akademik personelin deneyim ve otoriteye bağlılığı ve ayrıca yönetsel metinler (yasa, tüzük, yönetmelik gibi) ve daha önceki kararları kullanma eğiliminde olduklarını belirtmiştir.

BESYO'ların dışında spor örgütleri üstünde yapılan bir diğer araştırmada Aytaç (2004), Gençlik Spor İl Müdürlüklerinde çalışan personelin çalıştığı kurumda statülerine göre, yukarıdan aşağıya çok yönlü bir iletişimin olduğu, kolaylıkla kurum yöneticilerine ulaşılabilirdiği, kurum içersindeki eşitlik ilkesinin tam anlamıyla uygulandığı, kurumda işe başlayan yeni personele kurum içersinde her statüde çalışanın yardımcı olmaya çalıştığı, kurumda çalışan personelin her türlü yeniliğe uyum sağlamaya gayret gösterdiği, kendi alanlarıyla alakalı karar verme sürecine katılabildiklerini ve çalıştığı kurumu ideal bir yer olarak gördüklerini tespit etmiştir.

Tüm bu sonuçlardan sonra gençlik ve spor il müdürlüklerinin örgütsel kültürü modelinde uygun bir yapıya sahip olduğu ve diğer kurumlara örnek teşkil edebileceğini söylemiştir.

Yurt Dışı Çalışmaları

Spor yönetiminin, spor teşkilatları ve organizasyonlarının diğer yönetim türlerinden oldukça farklı bir yapı ve işleyişe sahip olmasından doğduğunu daha önce belirtmiştik. Spor yönetimi mevcut durumda çağımız koşullarında bireyler ve toplumlar için, milli ve milletlerarası alanlarda çok değişik ve yoğun nitelik ve fonksiyonlara sahip bir olgu olduğundan yurt dışında yapılan çalışmalara da yurt içersinde yapılan çalışmalar kadar konu olmaktadır.

Worley (2010)'un aktardığına göre; Kent ve Weese (2000), Ontario Spor ve Rekreasyon Merkezi (OSRC)'ndeki örgütsel başarı, yönetici liderliği ve örgütsel kültürü üstünde çalışmalar yapmışlardır. Yaptıkları çalışmada başarılı örgüt üyelerinin örgütsel kültürü oluşturma etkinlikleri

ile başarısız örgüt üyelerinin örgütsel kültürü oluşturma etkinlikleri arasında mühim bir fark bulunduğuna dikkat çekmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda örgütsel başarının, güçlü örgütsel kültürüne pozitif biçimde bağlı olduğu belirtilmektedir.

Choi (2010) aktardığına göre; konu ile alakalı benzer bir çalışmada Wallace ve Weese (1995), Big Ten ve Orta-Amerikan Konferansı, üniversite rekreasyon bölümlerini incelemiş ve dönüşümsel liderlik ile örgütsel kültürün gücü arasındaki bağlantının derecesini ölçmüştür.

Daha güçlü örgütsel kültürüne sahip örgütlerin dönüşümsel liderlerce denetlendiği ve bunun da çalışanlar arasında tatmini artırdığı, işe bağlılık, kalıcılık ve üretimi de beraberinde getirdiği sonucuna varmıştır.

Weese (1996), devamı niteliğinde bir çalışmada ise bu bölümlerin dönüşümsel liderlik özelliklerini, örgütsel kültürünü ve örgütsel başarısını incelemiş ve örgütsel kültürün gücü ile örgüt başarısı arasında mühim bir ilişki saptamıştır.

Southall (2000), konu ile alakalı bir başka araştırmada; aktaran; Macintosh ve Doherty (2005); Mountain West Konferansı'nda dört üniversite arasındaki spor bölümlerinde var olan örgütsel kültürü varsayımlarını incelemiştir.

Spor bölümü üyelerinin örgütsel inançları, çoklu örgütsel kültürü perspektif teorisi kullanılarak irdelenmiştir. Çalışmanın sonunda, araştırmaya katılan erkek ve kadın spor koçları ile ödüllü ve ödüksüz spor koçları arasında örgütsel kültürü varsayımları açısından mühim farkların bulunduğu saptanmıştır.

Scott (1997) örgütsel kültürün her ne kadar geleneksel olarak yalnızca şirket bakış açısıyla ele alınmış bir konu olsa da; üniversitelerarası spor bölümlerinin yönetiminin başarıda mühim bir etmen olduğunu vurgulamıştır.

Şirket örgütlerini ele alan çalışmalar, kültürün güçlü ve pozitif kültürün başarıyı da beraberinde getirdiğini göstermiştir. Scott, şirketler dünyasındaki örgütsel kültürü çıkarımlarını, spor örgütlerinininkiyle ilişkilendirerek, örgütsel kültürün güçlü ve pozitif bir kültür geliştirerek başarılı bir biçimde nasıl sürdürüleceği konusunda spor yöneticilerine önerilerde bulunmaktadır.

Colyer (2000) ise Batı Avustralya'daki belirli spor derneklerinin örgüt kültürlerini araştırmıştır. Bu çalışma, spor örgütlerinin kültürel profillerinin çıkartılması amacıyla spor ile alakalı örgütsel kültürü araştırmasında Rekabet Eden Değerler Modeli (RDM)'ne başvuru olan ilk çalışma olmuştur.

Colyer rekabet eden değerler yaklaşımını geliştirmenin, örgütle alakalı yapılacak saptamalar için yararlı bir ilk adım niteliği taşıdığını öne sürmüş ve oluşturulan profilin, çalışanların sahip oldukları değerlerdeki farklılıkların belirlenmesine yardımcı olacağı, alt kültür ve farklı kültürel boyutların ortaya konmasına ve örgütsel başarı düzeyinin belirlenmesine katkı sağlayacağı sonucuna varmıştır.

Choi'nun (2010) aktardığına göre; ayrıca Slack ve Parent (2006), örgütsel kültürü analizinin, yeni bir örgütsel kültürü oluşturma ve bir spor örgütündeki kültürel ortamı değiştirme konusunda spor yöneticilerine yararlı bilgiler sunduğunu öne sürmüşlerdir.

Amis'in (2004), bir spor örgütünde var olan örgütsel kültürün saptanmasının, iç ve dış pazar koşullarında meydana gelen hızlı değişimlerle etkili biçimde başa çıkmada mühim olduğunu belirtmişlerdir.

Papadimitriou ve Taylor (2000), spor yönetimi alanındaki örgütsel verimlilik üstüne araştırma yapmış ve çalışmalarında, örgüt üyelerini (yönetim kurulu üyeleri, idari personel, teknik personel, koçlar ve sporcular) kategorize etmişler ve bunlardan her birinin farklı algı ve verimliliğe sahip olduğunu saptamışlardır.

Sonuç

Spor yönetiminin amacı, spor yönetimini meydana getiren unsurlar ile bu unsurları oluşturan kaynakların en verimli biçimde kullanılabilmesinin usullerini bulmak ve spor yönetimi ile alakalı yapılabilecek çalışmaları bu temel üstüne oturtmaktır.

Spor yönetiminde temel amaç kaynak israfına fırsat vermeden en iyiyi yapmaya çalışmaktır. Bu çerçevede sporda yönetimi meydana getiren unsurlardan her birinin amaçları aynıdır. Ancak, bu amaçların bütünü, yönetimin genel amacını oluşturur.

Bütün unsurların amaçları, yönetim bakımından aynı oranda önemlidir. Amaçlardan birinde hedefe varılmaması, yönetimin genel amacını olumsuz etkileyebilir. Bu durum yönetsel riskleri, belirsizlikleri ve doğal olarak da yönetsel krizleri beraberinde getirebilir.

Sonuç olarak, yapılan ulusal ve uluslararası alanyazın incelemelerinde yapılan söz konusu çalışmalarla spor yönetim, spor yönetiminin işlevleri konusunda literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Bütün kamu ve özel kurumlarında olduğu gibi spor örgütlerinin girdisi ve çıktısı insandır. İnsanlar arası ilişkilerin ön planda olduğu spor örgütlerinde örgütsel kültürün ve bireyin gelişimsel niteliklerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları için spor yönetiminde örgütsel kültürü ve bireysel gelişim ölçeklerinin geliştirilmesi, bu yönde güvenilirlik ve geçerliliklerinin test edilmesi amacıyla yapılan araştırmaların Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları için literatüre kazandırılan güvenilir metinler olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlar doğrultusunda üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları başta olmak üzere tüm kamu ve özel kurumlarının spor yönetiminde örgütsel kültürü ve bireysel gelişim özelliklerini tanımlamada geliştirilen tüm ölçekleri kullanmaları ve alanyazını metinler arası okumalarla zenginleştirmeleri ileride araştırmacıların spor eğitimi veren kurumlarda yapacakları çalışmalarda önem kazanacaktır.

Kaynakça

Aytaç KY. Seçilmiş Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri'nde Örgütsel kültürü. Konya. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. 2004; 2-35.

Bursalıoğlu Z . Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. 12.Baskı. Ankara. Pegem A Yayınları. 2002; 15.

Choi YS, Seo M, Scott D. Validation of the organizational culture assessment Instrument: An application of the korean version. Journal of Sport Management. 2010; 24: 169-189.

Colyer S. Organizational culture in selected western Australian sport organizations. Journal of Sport Management. 2000; 14(4): 321-341.

Demir H. Türk Spor Teşkilatı (Tarihsel Gelişim, Kapsam ve Bir Araştırma). Konya. Çizgi Kitabevi Yayınları. 2006; 96-97.

MacIntosh E, Doherty A. Leader intentions and employee perceptions of organizational culture in a private fitness corporation. *European Sport Management Quarterly*. 2005; 5(1): 1-22.

Scott DK. Managing organizational culture in intercollegiate athletic associations. *Quest*. 1997; 49: 403-415.

Shilbury D, Moore KA. A study of organizational effectiveness for national Olympic sporting organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 2006; 35

Smart DL, Wolfe RA. Examining sustainable competitive advantage in intercollegiate athletics: a resource-based view. *Journal of Sport Management*. 2000; 14

Türkmen M. Gençlik ve Spor Müdürlüğü Merkez Örgütünde Zaman Yönetimi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. 2005; 3.

Worley B. The Organizational Culture of Learfield Sports Properties. A thesis submitted to the faculty of the University of North Carolina at Chapel Hill in partial fulfillment of the requirements for the degree of Masters of Arts in the Department of Exercise and Sport Science (Sport Administration). 2010; 14-15-16.

Yıldız SM, Bakır M. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Örgütsel Kültürün İncelenmesi. The 46 th ICHPER-SD Anniversay World Congress. İstanbul, Turkey. 2005; 9-13.